

4.8.7. Soudní přezkum

Řízení o udělení mezinárodní ochrany je jednoinstanční, což znamená, že proti negativnímu rozhodnutí ministerstva vnitra o žádosti nelze podat řádný opravný prostředek v režimu správního řádu. Proti nezákonnému správnímu rozhodnutí se lze bránit správní žalobou podanou u krajského soudu ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Podání žaloby má odkladný účinek. K rozhodnutí o žalobě je místně příslušný ten správní úsek krajského soudu, v jehož obvodu je žadatel o udělení mezinárodní ochrany (žalobce) v den podání žaloby hlášen k pobytu.

V případě, že krajský soud shledá správní rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany správným a zákonným, může se neúspěšný žadatel obrátit s kasační stížností k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Také podání kasační stížnosti má obecně ze zákona odkladný účinek. Soudní řád správní zavedl pouze pro případ rozhodování o kasačních stížnostech ve věcech mezinárodní ochrany **instit utzv. nepřijatelnosti** (§ 104a s. ř. s.). Aplikace tohoto institutu se projevuje v tom, že Nejvyšší správní soud věcně přezkoumá důvody kasační stížnosti pouze v případě, kdy svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. V opačném případě ji odmítne jako nepřijatelnou. Přesah vlastních zájmů je typickým neurčitým právním pojmem a samotný Nejvyšší správní soud (v rozsudku ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 1 Azs 13/2006-39) vymezil, že o přijatelnou kasační stížnost se může jednat např. v případě, kdy se kasační stížnost dotýká právních otázek, které judikatura Nejvyššího správního soudu dosud vůbec neřešila, neřešila je úplně, nebo je doposud řešila rozdílně. Kasační stížnost může být přijatelná i v případě, kdy bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu anebo hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

4.8.8. Azylová zařízení

Žadatelé o mezinárodní ochranu mají právo na to, aby jim Česká republika po dobu konání řízení zajistila a umožnila bezplatné ubytování (společně se stravováním, zajištěním hygienických prostředků a kapesným), a to za podmínek zaručujících zachování lidské důstojnosti. Za tímto účelem ministerstvo vnitra zřizuje azylová zařízení. Zákon o azylu rozlišuje 3 typy těchto zařízení:

Přijímací středisko slouží k ubytování cizince do doby provedení identifikačních úkonů, provedení lékařského vyšetření zaměřeného na zjištění, zda žadatel netrpí chorobou ohrožující jeho život či zdraví nebo život či zdraví jiných osob, vydání průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany či ukončení karantény. Toto zařízení není možné volně opouštět. Doba pobytu v přijímacím řízení by proto neměla být zbytečně prodlužována a měla by být omezena jen na provedení uvedených vstupních procedur. V současné době se přijímací střediska nacházejí v tranzitním prostoru mezinárodního letiště Praha-Ruzyně a Zastávce.

Pobytové středisko slouží k ubytování žadatele o udělení mezinárodní ochrany do doby nabytí právní moci rozhodnutí o jeho žádosti. Žadatelé mohou toto středisko opouštět nebo dokonce využít možnosti pobytu mimo něj. V současné době se pobytové střediska nacházejí v Kostelci nad Orlicí a Havířově.

Integrační azylové středisko slouží k přechodnému ubytování osob, kterým byl udělen azyl nebo doplňková ochrana (jde-li o rodiče nebo rodinu s nezletilými či zletilými zdravotně postiženými dětmi nebo o cizince s vážným zdravotním postižením), nejdéle však na dobu 3 měsíců od nabytí právní moci rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany. V současné době se integrační azylová střediska nacházejí v Jaroměři, Předlicích, Brně a České Lípě.

4.9. Státní občanství

Existence státoobčanského svazku vyjadřuje aktivní právní vztah fyzické osoby (občana) a státu. Pro občana z něj plyne řada důležitých práv a povinností jako je např. právo pobytu na území České republiky, právo na

diplomatickou ochranu v zahraničí, právo na účast na správě veřejných záležitostí. Na státní občanství jsou vázána i některá hospodářská, sociální a kulturní práva (sociální podpora, bezplatné vzdělání). Některá ústavní práva jsou zaručena pouze českým občanům (Česká republika musí tato práva poskytnout i občanům Evropské unie, pokud to unijní právo vyžaduje jako v případě svobody pohybu či podnikání). Občané mají i zvláštní povinnosti (např. věrnost státu). Občané České republiky jsou současně i občany Evropské unie. Vedle toho ještě existuje občanství územních veřejnoprávních korporací, a sice občanství obce (a také čestné občanství) a občanství kraje. I s tímto občanstvím jsou spojena zvláštní práva a povinnosti.

Ústavní základy státního občanství jsou položeny v **čl. 12 Ústavy České republiky**, podle kterého nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství. Tento článek současně stanoví, že nabývání a pozbývání státního občanství České republiky stanoví zákon. Tímto zákonem je **zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky**, ve znění pozdějších předpisů. Druhým významným pramenem státo-občanského práva je zákon č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů, ve znění pozdějších předpisů. Otázky státního občanství upravují i mezinárodní smlouvy. Zákon o státním občanství nedefinuje pojem státního občanství, ale vymezuje, koho považuje Česká republika za svého občana, za jakých podmínek a jakým postupem lze občanství nabýt nebo pozbýt a jak se prokazuje nebo zjišťuje.

4.9.1. Způsoby nabývání státního občanství

Zákon o státním občanství rozlišuje šest způsobů, kterými se fyzická osoba může stát občanem České republiky. Mezi těmito důvody lze rozoznat způsoby nabytí státního občanství **původní**, kdy fyzická osoba získává občanství přímo od státu, nezávisle na občanství jiné osoby (udělením, nalezením na území, prohlášením) nebo **odvozené**, kdy osoba získává své občanství v návaznosti na občanství někoho jiného (narozením, osvojením, uznáním otcovství).